

Основне карактеристике

Град Краљево заузима простор око доњег тока реке Ибар и средњег тока реке Западне Мораве и површински је највећа јединица локалне самоуправе у Републици Србији.

Град Краљево се налази на раскрсници важних друмских и железничких саобраћајница, са изграђеним цивилно-војним комплексом аеродрома "Морава".

Налази се 180 км јужно од Београда.

Према подацима Републичког завода за статистику, обухвата простор од 1.530 км² (учешће у укупној површини Србије је 1,7%), са 125.488 становника.

Географски положај (локација)

Град Краљево се налази у централном делу Србије на 43°43' сгш и 20°41' сгд, на ушћу Ибра у Мораву, у котлини између питомих шумадијских и сурових старовлашких и копаоничких планинских масива.

Краљево је центар Рашког округа који још чине и општине: Врњачка Бања, Рашка и Тутин и град Нови Пазар. Границе града Краљева на северу су Чачак, Кнић, Крагујевац и Рековац, на истоку Трстеник, Врњачка Бања и Александровац, на југу Рашка и на западу Ивањица и Лучани. Краљевачка котлина је ограничена са свих страна планинама и њиховим побрђем.

Општи подаци

Територија града Краљева обухвата 92 насељена места у којима по Попису из 2011. године живи 125.488 становника. Подручјем града Краљева обухваћене су 84 катастарске општине. У појединим катастарским општинама се налазе два насеља. Катастарске општине основане су премером земљишта у периоду успостављања катастра у Србији (1930-1937) и њиме је обухваћено земљиште које је у моменту пописа припадало становницима насеља.

У циљу бољег вршења одређених послова у надлежности локалне самоуправе територија града Краљева је подељена на 68 месних заједница и 25 месних канцеларија.

Општи подаци о насељима и катастарским општинама, 2012.

	Град Краљево	Рашки округ
Број насеља	92	359
Просечна величина насеља (км ²)	16,6	10,9
Број градских насеља	6	12
Број осталих насеља	86	347
Број катастарских општина	84	305
Просечна величина катастарске општине (км ²)	18.21	12.86

Извор података: Републички завод за статистику, Општине и региони у Републици Србији 2013, табела 1-1

Подаци о насељима (тип насеља, број становника и површина), Пописи 2002. и 2011. године

	Насељено место	Површина (км ²)	Попис 2002. године			Попис 2011. године		
			Број становника	Број домаћинстава	Удео у укупном броју становника у граду (%)	Број становника	Број домаћинстава	Удео у укупном броју становника у граду (%)
1	Адрани	12.38	2.198	677	1,80	2232	726	1,78
2	Бапско Поље	5.78	260	88	0,21	248	83	0,20
3	Баре	5.66	165	45	0,13	138	43	0,11
4	Бзовик	17.08	205	61	0,17	183	49	0,15
5	БогUTOвац	35.42	547	209	0,45	448	174	0,36
6	Бојанићи	3.61	94	34	0,07	71	25	0,06
7	Борово	27.15	174	58	0,14	83	32	0,07
8	Брезна	64.51	104	47	0,08	77	32	0,06
9	Брезова	16.69	482	149	0,40	350	124	0,28
10	Бресник	44.05	184	72	0,15	115	54	0,09
11	Буковица	10.70	599	194	0,50	540	173	0,43
12	Витановац	17.51	1.649	514	1,35	1524	498	1,21
13	Витковац	13.99	831	288	0,70	714	270	0,57
14	Врба	10.35	1.286	412	1,05	1366	432	1,09
15	Врдила	12.89	925	300	0,76	853	303	0,68
16	Врх	9.52	94	33	0,08	68	28	0,05
17	Гледић	33.53	352	137	0,30	251	94	0,20
18	Годачица	30.33	1.066	332	0,90	924	314	0,74
19	Гокчаница	12.36	86	27	0,07	85	29	0,07
20	Грдица	2.82	730	262	0,60	819	251	0,65
21	Дедевци	7.45	341	127	0,28	292	116	0,23
22	Долац	9.47	198	55	0,16	151	52	0,12
23	Драгосињици	22.08	672	215	0,55	656	209	0,52
24	Дразиниће	7.52	108	29	0,09	79	29	0,06
25	Дракчићи	6.04	638	217	0,52	627	199	0,50
26	Дрлупа	7.79	143	47	0,11	120	44	0,10
27	Ђаково	20.66	244	84	0,20	166	63	0,13
28	Жича	32.18	3.982	1.272	3,30	4972	1586	3,96
29	Заклопача	6.35	971	312	0,80	1165	341	0,93
30	Закута	9.58	196	72	0,16	144	60	0,11
31	Замчање	26.56	31	17	0,01	20	11	0,02
32	Засад	7.84	109	36	0,08	84	31	0,07
33	Јарчујак	5.36	836	279	0,70	786	247	0,63

34	Каменица	45.81	180	65	0,15	160	57	0,13
35	Камењани	15.11	283	82	0,25	251	80	0,20
36	Кованлук	3.30	2.133	675	1,75	2287	729	1,82
37	Ковачи	4.73	1.297	402	1,06	1255	387	1,00
38	Конарево	11.16	3.372	1.087	2,80	3745	1167	2,98
39	Краљево	17.50	57.411	19.360	47,20	64175	22106	51,14
40	Лађевци	18.19	1.258	431	1,03	1074	349	0,86
41	Лазац	21.75	865	299	0,75	695	249	0,55
42	Лешево	10.73	324	94	0,30	293	88	0,23
43	Лозно	5.66	133	42	0,10	114	30	0,09
44	Лопатница	18.59	303	120	0,25	255	111	0,20
45	Маглич	16.95	45	23	0,04	34	17	0,03
46	Матаруге	22.73	383	146	0,31	442	154	0,35
47	Матарушка Бања	2.19	2.732	962	2,25	2950	935	2,35
48	Међуречје	2.24	98	30	0,08	60	22	0,05
49	Мељаница	25.26	163	58	0,13	158	56	0,13
50	Метикох	5.75	688	206	0,57	722	223	0,58
51	Милавчићи	8.35	432	152	0,35	376	132	0,30
52	Милаковац	13.74	593	172	0,50	501	156	0,40
53	Милиће	22.72	293	80	0,24	228	69	0,18
54	Милочај	15.06	1.085	296	0,90	1019	296	0,81
55	Мланча	27.09	260	78	0,21	172	55	0,14
56	Мрсаћ	17.07	1.350	415	1,10	1307	402	1,04
57	Мусина Река	2.92	274	90	0,23	251	85	0,20
58	Обрва	10.79	720	223	0,60	653	201	0,52
59	Опланићи	12.02	911	280	0,75	899	289	0,72
60	Орља Глава	30.04	131	48	0,10	70	32	0,06
61	Пекчаница	10.34	309	126	0,25	219	95	0,17
62	Петропоље	9.98	286	100	0,23	242	100	0,19
63	Печеног	10.80	460	161	0,40	367	138	0,29
64	Плана	8.92	39	22	0,03	26	13	0,02
65	Полумир	27.86	309	85	0,25	256	84	0,20
66	Поповићи	6.02	300	92	0,25	307	92	0,24
67	Предоле	17.42	170	58	0,14	80	33	0,06
68	Прогорелица	11.97	902	289	0,74	882	294	0,70
69	Раваница	25.34	784	226	0,65	711	214	0,57
70	Ратина	14.14	2.715	859	2,23	3210	983	2,56
71	Река	16.42	166	47	0,14	153	57	0,12
72	Рибница	17.45	2.779	832	2,28	1624	527	1,29
73	Рођевићи	7.54	405	156	0,33	315	120	0,25
74	Рудно	14.22	302	96	0,25	211	61	0,17
75	Рудњак	33.14	278	87	0,22	183	66	0,15
76	Савово	35.81	166	70	0,15	79	41	0,06
77	Самаила	23.33	1.636	537	1,34	1466	485	1,17
78	Сибница	8.18	243	84	0,20	199	75	0,16
79	Сирча	19.53	1.347	465	1,10	1338	436	1,07
80	Станча	10.12	91	36	0,07	68	31	0,05
81	Стубал	27.37	1.314	371	1,07	1198	357	0,95
82	Тавник	18.00	1.271	376	1,05	1148	351	0,91
83	Тадење	7.22	81	26	0,06	60	23	0,05
84	Тепече	26.66	195	83	0,20	120	51	0,10
85	Толишница	56.56	306	101	0,25	195	76	0,16
86	Трговиште	8.56	39	15	0,03	21	10	0,02
87	Ушће	20.28	2.040	630	1,70	1881	628	1,50
88	Цветке	15.92	1.070	299	0,90	977	268	0,78

89	Церје	30.48	625	200	0,51	537	174	0,43
90	Чибуковац	4.49	1.114	349	0,91	1330	429	1,06
91	Чукојевац	18.25	1.204	363	0,98	1089	349	0,87
92	Шумарице	5.09	544	178	0,45	499	168	0,40

Извор података: Републички завод за статистику – Попис 2002. године, Становништво, књига 1 и Попис 2011. године (подаци по насељима)

Клима

Највећи део територије града Краљево има умерено - континенталну климу. То важи за ниже делове простране краљевачке котлине. Планински делови имају нешто оштрију планинску климу.

	1961-1990.	1981-2010
ТЕМПЕРАТУРА		
Просечна температура ваздуха – јануар (°Ц)	-0,5	
Просечна температура ваздуха – јул (°Ц)	20.8	
Просечна температура ваздуха – годишња (°Ц)	11	
Средњи број мразних дана – годишње	88.30	
Средњи број тропских дана – годишње	25.20	
ВЛАЖНОСТ ВАЗДУХА		
Просечна влажност ваздуха – годишња (%)	74.10	
ТРАЈАЊЕ СИЈАЊА СУНЦА		
Просечан број ведрих дана – годишње	63.50	
Просечан број облачних дана – годишње	126.00	
ПАДАВИНЕ		
Просечна количина падавина – годишње (мм)	761.00	
ПОЈАВЕ		
Просечан број дана са снегом – годишње	38.40	
Просечан број дана са снежним покривачем – годишње	47.50	
Просечан број дана са маглom – годишње	54.50	
Просечан број дана са градом – годишње	1.20	

Извор података: РХМЗС веб сите, Средње месечне, годишње и екстремне вредности 1961-1990. година

Локална самоуправа (администрација)

Прама Статуту града Краљево, органи града су: **Скупштина града**, **градоначелник**, **Градско веће** и **Градска управа**. Скупштина града је највиши орган Града који врши основне функције локалне власти утврђене Уставом, законом и Статутом.

Скупштина града у складу са законом, обавља следеће функције: доноси Статут града и Пословник о раду Скупштине, доноси буџет и завршни рачун града, доноси програме развоја града и појединих делатности, доноси урбанистички план и уређује коришћење грађевинског земљишта, оснива службе, комунална јавна предузећа, установе и организације, утврђене законом и врши надзор над њиховим радом, утврђује градске таксе и друге локалне приходе који јој по закону припадају, утврђује накнаду за уређивање и коришћење грађевинског земљишта, прописује радно време угоститељских, трговинских и занатских објеката, даје мишљење о законима којима се уређују питања од интереса за град, обавља и друге послове утврђене Уставом, законом и Статутом. Скупштину чини 70 одборника, које бирају грађани на непосредним изборима, тајним

гласањем, у складу са законом и Статутом града. Скупштинску већину у Скупштини града Краљева чини коалиција СНС,НС, ПСС, УСС - СПС, ПУПС, ЈС – УРС – ДСС – Сложно за Краљево.

Извршни органи града Краљева су градоначелник И Градско веће.

Градоначелник представља и заступа Град, предлаже начин решавања питања о којима одлучује Скупштина, наредбодавац је за извршење буџета, усмерава и усклађује рад Градске управе, доноси појединачне и друге акте за које је овлашћен законом, овим Статутом или одлуком Скупштине, у име Града закључује колективне уговоре за предузећа, установе и друге јавне службе чији је оснивач Град, образује стручна саветодавна радна тела за поједине послове из своје надлежности, поставља и разрешава помоћнике градоначелника, представља Градско веће, сазива и води његове седнице, закључује уговор о донацији од физичког или правног лица, врши и друге послове утврђене законом, Статутом и другим актима Града.

Градско веће града чине градоначелник, заменик градоначелника, као и 11 чланова. Градско веће обавља следеће активности: предлаже Статут, буџет и друге одлуке и акте које доноси Скупштина, непосредно извршава и стара се о извршавању одлука и других аката Скупштине, доноси одлуку о привременом финансирању у случају да Скупштина не донесе буџет пре почетка фискалне године, врши надзор над радом Градске управе, решава у управном поступку у другом степену о правима и обавезама грађана, предузећа и установа и других организација у управним стварима из надлежности Града, поставља и разрешава начелника Градске управе, на предлог градоначелника, доноси Пословник о раду Градског већа, обезбеђује организацију и начин обављања јавног превоза путника и ауто-такси превоза који се обавља на територији Града, доноси Процену угрожености, План заштите и спасавања у ванредним ситуацијама и План заштите од удеса, утврђује штете настале од последица елементарних непогода и других несрећа,) одлучује о давању у закуп и заснивању хипотеке на непокретностима које су у јавној својини Града, одлучује о залагању покретних ствари у јавној својини Града, даје сагласност за реконструкцију објеката који су у јавној својини Града, а који су дати у закуп, као и друге сагласности за извођење грађевинских радова, у складу са законом, утврђује предлог одлуке о давању сагласности и усвајању предлога пројекта јавно-приватног партнерства без елемената концесије, ако је јавни партнер град или друго јавно тело града, утврђује предлог одлуке по предлогу за доношење концесионог акта

За вршење управних послова у оквиру права и дужности Града и одређених стручних послова за потребе Скупштине, градоначелника и Градског већа, **образује се Градска управа.**

Градска управа:

1) припрема нацрте прописа и других аката које доноси Скупштина, градоначелник и Градско веће;

2) извршава одлуке и друге акте Скупштине, градоначелника и Градског већа;

3) решава у управном поступку у првом степену о правима и дужностима грађана, предузећа, установа и других организација у управним стварима из надлежности Града;

4) обавља послове управног надзора над извршавањем прописа и других општих аката Скупштине;

5) извршава законе и друге прописе чије је извршавање поверено Граду;

6) обавља стручне и друге послове које утврди Скупштина, градоначелник и Градско веће;

7) доставља извештај о свом раду на извршавању послова из надлежности Града и поверених послова, градоначелнику, Градском већу и Скупштини, по потреби, а најмање једном годишње.

У Градској управи, за вршење сродних управних, стручних и других послова, образују се унутрашње организационе јединице.

1. Кабинет градоначелника,
2. Кабинет председника Скупштине града Краљева;
3. Одељење за скупштинске послове,
4. Одељење за општу управу,
5. Одељење за друштвене делатности,
6. Одељење за привреду и финансије,
7. Одељење за управљање имовином и информационе технологије,
8. Одељење за урбанизам, грађевинарство и стамбено-комуналне делатности,
9. Одељење за заједничке послове,
10. Одељење за инспекцијске послове;
11. Одељење за пореску администрацију,
12. Одељење комуналне полиције;
13. Одељење за послове одбране и ванредне ситуације и инжењерско-геолошке и сеизмичке послове,
14. Служба за управљање пројектима и локално-економски развој.

Историја, традиција и културно наслеђе

Заузимајући централни простор Србије, интегрално везан за Шумадију, уједно и одвојен Западном Моравом, положај Краљева је од самих почетака одређен као место сусрета утицаја разних сила, од природних до оних које је људска култура стварала. Из мноштва долазећих таласа и питомог поднебља настало је компактно насеље на брегу леве обале Ибра који се улива у Западну Мораву.

Први писмени помени о насељу **Рудо Поље** потичу из пореских књига Смедеревског санџака из 1476.године. У периоду турске владавине касаба са одређеном структуром турских и српских домова постаје место сукоба, трговине и пограничног прелаза између две моћне царевине, Аустрије и Отоманске државе. Познато под називом **Карановац**, у време након ослобођења започиње свој развој, добијајући и урбанистички образац по идеји Лазе Зубана из 1832. године. Кружни трг са венцом радњи и јавних грађевина, као и оснивање седишта Окружног начелства и Жичке епархије, оснивање и изградња првих специјализованих школа, цркве Свете Тројице, формирање првих представника трговачког и занатског staleжа обележавају време средине XIX века.

Атрибут **“краљевског града”** стиче 1882.године указом Краља Милана Обреновића, који је на свом путу по Србији, а на молбу становника да промене име општине, видео јасан знак њиховог родољубља и наредио да се “у спомен Нашег доласка у њихову варош Карановац убудуће назива Краљево”. Близина првобитног седишта Архиепископије у манастиру Жичи, као и значај крунисања Немањића и каснија миропомазања краљева и престолонаследника обе династије, Обреновића и Карађорђевића, давали су граду наговештај оне пуноће и сјаја, који су недостајали у дугим столећима сталних опсада, напада, одбрана и разарања током XVIII и почетком XIX века.

Празник Краљева је 7.октобар, зван и **“краљевдан”**, јер је посвећен првом крунисаном српском краљу Стефану Првовенчаном. Данашњи грб града Краљева има симболично значење. Црвена подлога симболизује краљевско порекло, а седам круна

исто толико крунисања и једну од најлепших легенди о седмовратој цркви СВ. Спаса у Жичи, где је за сваког владара лозе Немањића, пре устоличења, отворан нов портал. Соко раширених крила допуњује слику успона српске средњевековне државе, постојање племства, изгубљених врлина – витештва и јунаштва. Прапорци на ногама сокола означавају верно служење, али не и безусловно поковање. Порука на грбу је израз жеље за личним благостањем и благостањем за све оне који у град пристижу са добрим намерама.

Хиљадугодишња историја, култура и традиција српске „Рашке“ државе исписана је у манастиру **Жича**. Изградња велике задужбине прве српске династије, Немањића, започела је пре осам векова (1206).

Жича је предворје долине векова како се назива већи део клисуре Ибра која води ка Рашкој, упоредо са добро реконструисаним делом Ибарске магистрале. На том подручју су још неке од најзначајнијих сакралних грађевина средњег века. На самом уласку у кањон, на левој страни издиже се **Маглич**, град-тврђава из Немањићког доба, монументални споменик градитељства.

Испред насеља Ушће пут води ка планини Радочело. Путнику застаје дах, како од лепоте пејзажа, још више при доласку пред манастир **Студеницу**, коју је подигао велики жупан Стефан Немања. Од 1986. године Студеница је на листи UNESCO-а, као културно и цивилизацијско добро светског значаја.

Повратком у Ушће и настављајући према Рашки, наилази се на село Брвеник, а узводно реком Брвеницом, прича о српском “златном средњем веку”, добија ново поглавље - манастир **Градац**.

Због свог културно-историјског наслеђа, као и данашњег изгледа Краљево је јединствено у односу на остале српске градове.